

Plattformen for den gode skolen

Skolens store problem er at den ikke er god for alle. Titusener av elever har en dårlig hverdag i skolen, enten på grunn av krenkende atferd og mobbing, eller på grunn av et dårlig læringsmiljø. Dette kan den enkelte skole gjøre noe med, dersom den velger å legge inn nok krefter på plattformarbeid og systembygging. Systembygging er plattformen for den gode skolen.

Plattformarbeid og systembygging

Alle skoler trenger fellessystemer og fellesorganiseringer som kan hjelpe ansatte i det daglige arbeidet. Det er viktig å ha systemer som:

- samler og fremmer enhet
- viser retning
- bistår og legger til rette
- fanger opp og inn elever
- fanger opp og inn voksne
- avdekker, og gir innsikt og oversikt
- gir fellesstrategier
- gir forutsigbarhet
- sikrer kvalitet og oppnåelse av mål
- fremmer kontinuitet og langsiktighet
- forhindrer gjentakende prosesser og dobbeltarbeid
- fremmer gode relasjoner

Alle som arbeider i skolen møter på et vell av utfordringer som har det til felles at de er hindre for at skolen skal bli et godt sted for alle. Mangelfulle eller mangelfulle systemer kan gjøre at utfordringene kan være vanskelig å håndtere, både alene som lærer og som skole.

Utfordringer i skolen

Systemarbeid

Utfordringer og problemer i skolen må møtes med systemarbeid, ledet av skoleleder. Etablering av gode systemer kan hjelpe skolen til både å komme i forkant av trøbbel og uønskede forhold, og til å redusere eller få bukt med uønskede forhold som allerede har oppstått.

Systemarbeid handler i stor grad om å bygge systemer rundt metoder, verktøy, organiseringer og tilnærminger som virker. Etablerte systemer gir forutsigbarhet til ansatte i skolen, som dels skal slippe å jakte egne ad-hoc løsninger på alle problemer og utfordringer de møter på sin vei, og dels skal forhindre at de står alene.

En vesentlig del av godt systemarbeid, er strategier for vedlikehold av verktøy, strategier, tilnærminger og organiseringer, slik at det holder seg langsiktig. Systemarbeid og langsiktighet er to sider av samme sak.

Et eksempel: aktiv kartlegging

Skolen trenger systemer på svært mange områder, som kan legge til rette for at ansatte skal få gjort en god nok jobb. Nedenfor er et eksempel på hvordan etablering av et fellessystem kan arte seg. Systemet inngår som ett av mange systemer i plattformarbeidet.

- **Erfaring og opplevd virkelighet:** Lærere/ assistenter i skolen vet at det foregår krenkende atferd og at elever blir rammet av dette i sin elevgruppe. De får vite om noe, etter henvendelser fra elever, men først etter at krenkelser har skjedd. Opprydding tar mye tid og den enkelte voksne står alene i arbeidet.
- **Behov:** Ansatte i skolen trenger innsikt i hva som foregår i elevgruppa, slik at man kan handle så tidlig som mulig, og aller helst før krenkelser skjer.
- **Verktøy som virker:** Enkeltlærere kan ha erfaring med/ ha fått kunnskap om elevsamtalen som kartleggingsverktøy. Korte hyppige og målrettede samtaler med enkelteleven gir innsikt i hvem som er utsatt, hvem som krenker, hvor det skjer, hvordan det skjer, og når det skjer.

Informasjonen som blir gitt er fortrolig. Enkeltelever forteller mye til voksne de har tillit til. Etter å ha snakket med mange av elevene, sitter læreren på et realistisk bilde av situasjonen, og kan handle deretter.

- **Mange problemstillinger:** Enkeltlæreren kan kartlegge over tid, og ha oversikt. Men flere problemstillinger dukker opp: Det er ikke alt læreren klarer å få bukt med selv. Hva gjør man da? Hvis alle voksne skal delta i kartleggingen og ha elevsamtaler, så kreves definert tid for å sikre at alle har mulighet i en trang og krevende hverdag. Hvordan kartlegger man? Finnes grupperom som kan brukes til elevsamtaler? "Hva gjør vi når vi har fått vite om krenkende atferd, og elever som ikke har det godt?" "Hvilken tid skal jeg ta av? Jeg har en arbeidshverdag uten dødpunkter."
- **Et system som omfatter alle voksne:** Systemarbeid er praktisk tilrettelegging, slik at ansatte kan ha mulighet til å gjøre det som er forventet. Det skal ikke være opp til den enkelte voksne å jakte tid, rom og mulighet. Blir det "hver lærer for seg selv", vil arbeidet falle. Skoleleder må derfor legge til rette slik at - ansatte får all nødvendig kunnskap om aktiv kartlegging og om elevsamtalen, - ansatte får definert tid til elevsamtaler og aktiv kartlegging, - ansatte får kjennskap til strategier for hvordan stoppe krenkende atferd via elevsamtalen, - strategier for å være i forkant, og forhindre at krenkelser skjer igjen.
- **Behov for flere systemer:** Selv om den enkelte ansatte nå har god innsikt i sin elevgruppa og vet mye om hva som foregår, så er det ikke gitt at den enkelte lærer klarer å få slutt på alt av uakseptabel atferd, alene. Det er heller ikke gitt at man har fått vite om alt som har rammet elever utenfor egen elevgruppe. Her er det behov for to nye systemer: Et hvor ansatte fast og regelmessig kan dele informasjonen de sitter på, og et som hjelper den enkelte voksne i skolen med å fange opp elever, takle vanskelige situasjoner, og forhindre at nye krenkelser finner sted.
- **Systemer i samspill:** Systemene som er omtalt over, bygger på tre verktøy: *Elevsamtalen*, *Back-up ordninger* og *Felles ledelse*. For at verktøyene skal virke godt over tid, og systemene skal bli langsiktige, så kreves aktiv ledelse og jevnt vedlikehold. Det er skoleleders ansvar.

Nedenfor kan du se en liste av verktøy som på sitt vis kan hjelpe både elever og ansatte i skolen til en god hverdag.

Verktøy

Det finnes en rekke gode verktøy som skolen kan bruke i plattformarbeidet, for å bygge gode systemer.

1. Hyppige og korte elevsamtaler med alle elever.
2. Etablering av felles ledelse over elevgruppa, med god klasseledelse som ett av flere elementer.
3. Nulltoleranse- tilnærming og -prosess mht. krenkende og uakseptabel atferd.
4. En fast organisering av arbeidet mot krenkende atferd og mobbing, med skoleleder i førersetet.
5. En back-up ordning som kan bidra til å fange opp elever som ikke får til, eller som tar dårlige valg.
6. Proaktiv skoleledelse, med hyppige og korte medarbeidersamtaler.
7. Et gjensidig skole-hjem samarbeid, med lav terskel for kontakt begge veier.
8. Et godt, visuelt og konkretisert årshjul.
9. Gode ansvarliggjøringsstrategier som hjelper elever til å ta gode valg.

Skoleleder er systembygger

Aktiv skoleledelse, med skoleleder som veiviser, systembygger og tilrettelegger, er en forutsetning for å lykkes i plattformarbeidet. Handlingskompetanse hos både skoleleder og ansatte er et grunnleggende premiss. Uten evne, vilje, kunnskap og mulighet til å kunne handle, kan utviklingsarbeid og plattformbygging fort bli vanskelig og slag i luften.

Skoler som har lagt inn omfattende innsats i utviklingsarbeid, uten å oppnå gode og langsiktige resultater, kan ha manglet gode verktøy, eller hatt manglende kunnskaper om hvordan verktøy kan brukes for å oppnå gode og varige resultater.

En skole som ønsker å bygge en god plattform med gode fellessystemer, må ha kunnskap om

- at verktøyene finnes
- om potensialet som ligger i verktøyene
- og om **hvordan** verktøyene kan brukes.

Verktøy og plattformbygging bør ha en vel definert plass i skolen, med rom og strategier for vedlikehold. Plattformelementene arbeides ikke med for sin egen skyld, men fordi de er nødvendige byggesteiner for å sikre at alle skal ha det godt i skolen. Arbeidet er derfor bare viktig så lenge det gir praktiske og gode resultater.

Her kan du lese mer om **Verktøy**.

På **medlemssidene** kan du lese mer om det enkelte verktøy, og om hvordan skolen kan ta det i bruk.